



Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS /19/6/90

APROBATA DZIAŁALNOŚCI I ZAUFANIE DO PRZEDSTAWICIELI ŻYCIA PUBLICZNEGO KRAJU W STYCZNIU 1990 ROKU

Komunikat z badań

Warszawa, styczeń 1990 r.

Jednym ze stałych wskaźników nastrojów społecznych jest stopień społecznej aprobaty głównych osobistości życia publicznego. W sondażu przeprowadzonym przez CBOS w połowie stycznia¹ 1990 roku - obok systematycznie zadawanego pytania o ocenę działalności wybranych osób (czy dobrze służy ona społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami) - po raz pierwszy staraliśmy się ustalić stosując pytanie otwarte, których polityków i działaczy ankietowani darzą osobistym zaufaniem.

Powszechnie niemal - tabela 1 - (91%) aprobowana jest obecnie działalność premiera T.Mazowieckiego, nieco rzadziej - prymasa J.Glempa (89%) i przewodniczącego NSZZ "Solidarność" - L.Wałęsy (85%). Przy czym około połowy respondentów akceptuje działalność tych osób bez zastrzeżeń, uznając ją w pełni za zgodną z interesami społeczeństwa.

Około 2/3 badanych pozytywnie ocenia działalność marszałków Sejmu i Senatu, a także prezydenta W.Jaruzelskiego i ministra J.Kuronia (ale jednocześnie blisko 1/5 - w przypadku tych dwóch ostatnich polityków - uznaje ją za niezgodną z interesami społeczeństwa). Większość aprobuje też poczynania wicepremiera L.Balcerowicza (ponad 60%) i M.Niezabitowskiej (57%).

Krytycznie oceniana jest działalność przewodniczącego OPZZ A.Miodowicza (41,5% wyraża dezaprobatę, 30,6% - akceptację), zdecydowanie źle - I sekretarza PZPR - M.Rakowskiego (odpowiednio: 57 wobec 17%).

W odniesieniu do obecnych przywódców SD i PSL "Odrodzenie" możemy mówić o znacznej dezorientacji opinii publicznej - ponad połowa badanych nie potrafi ustosunkować się do ich działalności.

W porównaniu z listopadem ubiegłego roku społeczne oceny działalności głównych uczestników życia społeczno-politycznego nieznacznie się zmieniły. Generalnie: w stosunku do wszystkich odnotowujemy obecnie spadek aprobaty, a do większości wzrost dezaprobaty (wykres). Społeczne uznanie najbardziej zmalało wobec marszałków obu izb Parlamentu (o 11% zmniejszyła się grupa apro-

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia (1)" - sondaż zrealizowany w dniach 13-15 stycznia '90 na ogólnopolskiej 1486-osobowej reprezentacji dorosłej ludności.

Tabela 1

w procentach

Osobistości życia publicznego kraju	Ocena działalności:						Różnica między ocenami pozytywnymi a negatywnymi	Brak zdania
	zgodna z interesami społeczeństwa		niezgodna z interesami społeczeństwa		ogółem	ogółem		
	zdecydowanie tak	raczej tak	ogółem	raczej nie				
T. Mazowiecki	51,5	39,8	91,3	2,8	0,9	3,7	+87,6	4,8
J. Glomp	51,6	37,8	89,4	4,6	1,1	5,7	+83,7	4,8
L. Wałęsa	48,3	36,7	85,0	6,7	2,2	8,9	+76,1	6,0
M. Kozakiewicz	22,3	47,6	69,9	3,4	0,9	4,3	+65,6	25,6
A. Stelmachowski	21,9	44,4	66,3	3,7	1,1	4,8	+61,5	28,7
J. Kuroń	25,4	41,5	66,9	12,9	6,7	19,6	+47,3	13,5
W. Jaruzelski	17,5	48,0	65,5	12,4	6,6	19,0	+46,5	15,3
L. Balcerowicz	20,7	39,8	60,5	11,4	5,4	16,8	+43,7	22,6
M. Niezabitowska	17,8	39,2	57,0	11,4	5,9	17,3	+39,7	25,6
K. Olesiak	4,4	29,5	33,9	10,8	3,8	14,6	+19,3	51,3
J. Józwiak	3,2	27,9	31,1	8,5	3,4	11,9	+19,2	56,7
A. Miodowicz	3,7	26,9	30,6	21,2	20,3	41,5	-10,9	27,8
M. Rakowski	2,4	14,7	17,1	25,2	31,8	57,0	-39,9	25,8

bujących działalność A.Stelmachowskiego, 8% - A.Kozakiewicza) oraz L.Wałęsy (8%) - w jego przypadku największy jest też wzrost ocen krytycznych (6%); w mniejszym (3,7%) stopniu dotyczy on J.Glempa i W.Jaruzelskiego. Znacznie niższy (o 13-15%) jest obecnie odsetek respondentów akceptujących działalność T.Mazowieckiego i L.Wałęsy bez zastrzeżeń, tj. uznających ją za zdecydowanie zgodną z interesami społeczeństwa. Nieznaczny spadek aprobaty (1-2%) obserwujemy jedynie w przypadku A.Miodowicza i M.Rakowskiego - polityków dotąd cieszących się nią w najmniejszym stopniu.

Porównując opinie respondentów w dłuższej perspektywie czasowej, można stwierdzić, że systematyczny - poczynając od maja '89 - wzrost odsetków akceptujących działalność przywódców życia społeczno-politycznego kraju (poza M.Rakowskim) zakończył się w listopadzie ubiegłego roku. Nadal jednak aprobatą dla T.Mazowieckiego i L.Wałęsy - chociaż nieco osłabła - znacznie przekracza notowania, jakie kiedykolwiek uzyskali w przeszłości przywódcy rządu i partii.

Innym wymiarem stosunku do osobistości życia publicznego jest zaufanie, jakim społeczeństwo skłonne jest ich obdarzać. Spośród polityków i działaczy największym zaufaniem ankietowanych cieszą się: T. Mazowiecki (50,6% wskazań), a następnie L.Wałęsa (37,6%). Znacznie rzadziej wskazywano na prymasa J.Glempa (16,5%), prezydenta W.Jaruzelskiego (14,9%), ministra J.Kuronia (11,6%) i wicepremiera L.Balcerowicza (6,7%). Nieco ponad 3% ufa M.Kozakiewiczowi i B.Geremkowi, 1-2% - A.Michnikowi, A.Miodowiczowi, M.Niezabitowskiej, K.Olesiakowi, M.Rakowskiemu, A.Stelmachowskiemu. Wskazania na innych polityków i działaczy nie przekraczały 0,5%. Blisko 8% respondentów stwierdziło, że nie ufa obecnie nikomu.

Ponieważ badani mogli wymienić kilku polityków, którym ufają, dokonano analizy współwystępowania wskazań u każdego z nich. Okazało się, iż znaczna część deklarowała zaufanie tylko do jednej osoby: T.Mazowieckiego - 15,3%, L.Wałęsy - 8,6%, J.Glempa - 4%, W.Jaruzelskiego - 4%, J.Kuronia - 2,7%, L.Balcerowicza - 1%.

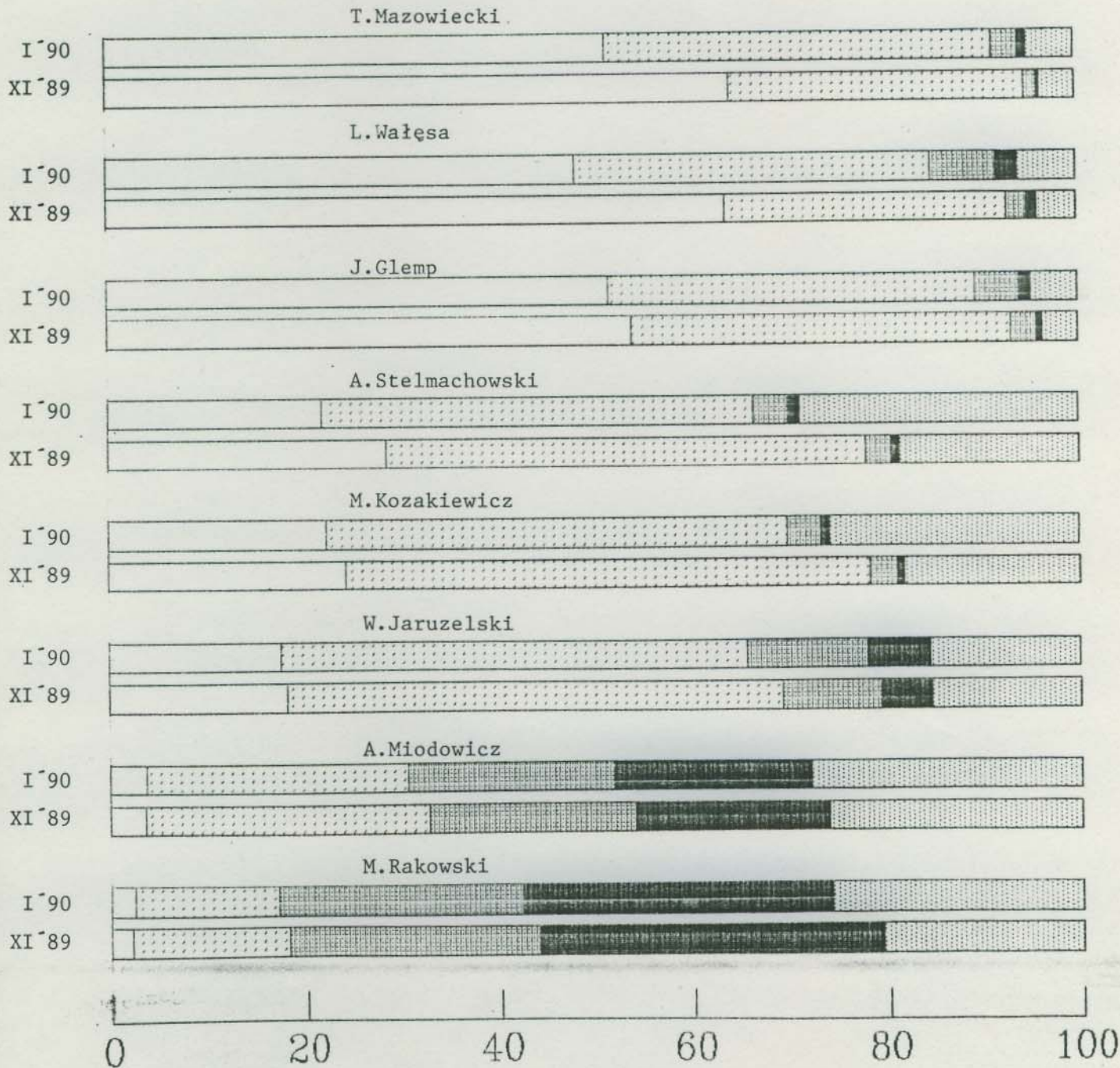
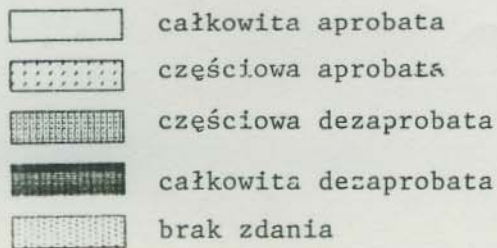
Około 7% badanych wśród polityków, którym ufa, wymieniało tylko członków nowego rządu (poza jego premierem), a 1% - osoby z kręgów PZPR i dawnej ekipy rządzącej (poza W. Jaruzelskim). Opcje pozostałych respondentów ufających kilku osobom przedstawiają się następująco:

Politycy darzeni zaufaniem:	Wskazania respondentów w %
T. Mazowiecki i L. Wałęsa	9,3
T. Mazowiecki, L. Wałęsa i członkowie rządu	5,8
T. Mazowiecki i członkowie rządu	5,7
T. Mazowiecki, L. Wałęsa i J. Glemp	3,6
L. Wałęsa i członkowie rządu (poza jego premierem)	3,5
T. Mazowiecki i W. Jaruzelski	2,7
T. Mazowiecki i J. Glemp	2,4
T. Mazowiecki, L. Wałęsa i W. Jaruzelski	2,1
T. Mazowiecki i J. Kuroń	2,1
T. Mazowiecki, L. Wałęsa i J. Kuroń	2,1
T. Mazowiecki, L. Wałęsa i L. Balcerowicz	1,7
L. Wałęsa i J. Kuroń	1,6
W. Jaruzelski, T. Mazowiecki i członkowie rządu	1,5
J. Glemp, T. Mazowiecki i członkowie rządu	1,4
T. Mazowiecki i L. Balcerowicz	1,3
J. Glemp i L. Wałęsa	1,3

Przedstawione w opracowaniu dane wskazują, że w społeczeństwie utrzymuje się wysokie zaufanie do obecnego rządu i przewodniczącego "Solidarności". Trudności gospodarcze kraju, a przede wszystkim znaczne obniżenie się poziomu życia ludności, spowodowały wzrost niepokoju i obaw o przyszłość². Nie wpłynęło to znacząco na oceny działalności głównych przywódców życia publicznego³. T. Mazowiecki i L. Wałęsa cieszą się także największym osobistym zaufaniem obywateli.

² Patrz: opracowanie CBOS "Nastroje społeczne w styczniu 1990 roku".

³ Społeczno-demograficzne uwarunkowania stosunku badanych do głównych uczestników życia publicznego prezentujemy w aneksie (tabele 1-7).



Rysunek 1. Ocena działalności przedstawicieli życia publicznego

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do W. Jaruzelskiego			
	ocena działalności:			osobiste zaufanie
	pełna aprobatą	częściowa aprobatą	dezaaprobatą	
<u>Wiek</u>				
Do 24	16	44	23	7
25-34	13	50	20	12
35-44	18	51	17	17
45-59	22	44	21	15
60 i więcej lat	19	49	15	21
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	17	46	20	13
Miasto	18	50	19	16
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	17	49	17	16
Zasadnicze zawodowe i niepełne średnie	15	46	22	12
Średnie	19	50	19	16
Wyższe	25	46	17	16
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	28	43	13	13
Technicy	25	50	20	22
Pracownicy umysłowi	18	50	15	15
Pracownicy handlu i usług	16	49	21	12
Robotnicy wykwalifikowani	15	45	25	12
Robotnicy niewykwalifikowani	15	52	19	21
Rolnicy	15	46	18	7
Prywatna inicjatywa	10	46	26	13
Emeryci i renciści	20	52	16	24
Uczniowie i studenci	19	48	16	7
Niepracujący zawodowo	20	42	17	16
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	14	49	19	16
Przeciętna	19	49	17	15
Dobra	20	40	27	12
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	14	47	27	6
- OPZZ	24	47	19	29
Nie należący do żadnych	17	49	17	15

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do T. Mazowieckiego			
	ocena działalności:			osobiste zaufanie
	pełna apro-bata	częściowa apro-bata	dezapro-bata	
<u>Wiek</u>				
Do 24	59	33	4	53
25-34	52	41	4	54
35-44	47	45	3	51
45-59	53	37	5	52
60 i więcej lat	50	41	3	44
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	49	42	4	47
Miasto	53	38	4	53
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	49	42	3	47
Zasadnicze zawodowe i niepełne średnie	50	41	4	53
Średnie	55	36	5	55
Wyższe	59	37	3	51
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	63	35	0	52
Technicy	55	38	5	60
Pracownicy umysłowi	56	40	3	59
Pracownicy handlu i usług	49	45	4	56
Robotnicy wykwalifikowani	55	36	3	53
Robotnicy niewykwalifikowani	43	45	8	51
Rolnicy	49	41	4	45
Prywatna inicjatywa	64	26	5	54
Emeryci i renciści	51	39	3	47
Uczniowie i studenci	52	42	3	44
Niepracujący zawodowo	48	44	0	40
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	43	45	5	42
Przeciętna	54	39	3	55
Dobra	65	28	4	55
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	66	30	2	61
- OPZZ	36	51	8	48
Nie należący do żadnych	50	41	4	48

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do L. Wałęsy			
	ocena działalności:			osobiste zaufanie
	pełna apro-bata	częściowa apro-bata	dezapro-bata	
<u>Wiek</u>				
Do 24	48	39	7	39
25-34	49	36	10	41
35-44	48	36	10	40
45-59	50	37	8	35
60 i więcej lat	46	37	8	33
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	44	41	8	34
Miasto	51	34	9	40
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	48	36	8	37
Zasadnicze zawodowe i niepełne średnie	46	38	12	42
Średnie	50	37	8	34
Wyższe	54	36	5	35
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	58	32	5	38
Technicy	50	33	10	30
Pracownicy umysłowi	51	39	5	34
Pracownicy handlu i usług	48	42	6	37
Robotnicy wykwalifikowani	49	33	13	44
Robotnicy niewykwalifikowani	48	33	12	38
Rolnicy	49	36	10	35
Prywatna inicjatywa	56	31	8	51
Emeryci i renciści	50	37	6	34
Uczniowie i studenci	45	42	5	27
Niepracujący zawodowo	44	47	5	48
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	42	41	10	35
Przeciętna	50	35	9	38
Dobra	57	32	7	42
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	63	29	6	54
- OPZZ	33	46	15	21
Nie należący do żadnych	47	38	9	36

Tabela 4

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do L. Balcerowicza			
	ocena działalności:			osobiste zaufanie
	pełna aprobata	częściowa aprobata	dezapro- bata	
<u>Wiek:</u>				
Do 24	26	41	6	13
25-34	24	40	17	7
35-44	18	45	17	6
45-59	19	40	21	5
60 i więcej lat	17	34	18	5
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	16	39	18	5
Miasto	24	40	16	8
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	16	37	17	3
Zasadnicze zawodowe i niepełne średnie	19	42	17	8
Średnie	27	43	16	11
Wyższe	32	41	17	11
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	35	47	12	5
Technicy	32	45	13	15
Pracownicy umysłowi	24	48	12	10
Pracownicy handlu i usług	16	49	18	6
Robotnicy wykwalifikowani	26	36	16	7
Robotnicy niewykwalifikowani	18	32	23	5
Rolnicy	12	40	25	3
Prywatna inicjatywa	31	41	13	13
Emeryci i renciści	18	35	15	6
Uczniowie i studenci	27	37	8	11
Niepracujący zawodowo	16	41	9	7
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	14	38	20	3
Przeciętna	23	41	16	8
Dobra	32	40	12	9
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	27	40	13	8
- OPZZ	16	33	33	6
Nie należący do żadnych	19	40	16	6

Tabela 5

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do J. Kuronia			
	ocena działalności:			osobiste zaufanie
	pełna apro-bata	częściowa apro-bata	dezapro-bata	
<u>Wiek</u>				
Do 24	31	40	18	14
25-34	27	44	19	13
35-44	21	41	23	9
45-59	26	41	22	11
60 i więcej lat	24	40	16	11
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	19	42	22	10
Miasto	29	41	19	12
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	23	41	19	10
Zasadnicze zawodowe i niepełne średnie	22	44	24	12
Średnie	32	40	17	14
Wyższe	28	40	19	15
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	28	43	17	15
Technicy	35	45	15	8
Pracownicy umysłowi	31	38	17	13
Pracownicy handlu i usług	28	45	19	15
Robotnicy wykwalifikowani	25	43	21	11
Robotnicy niewykwalifikowani	23	38	28	10
Rolnicy	17	43	22	10
Prywatna inicjatywa	31	39	18	5
Emeryci i renciści	30	39	14	14
Uczniowie i studenci	31	40	18	13
Niepracujący zawodowo	21	49	13	11
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	22	40	22	10
Przeciętna	26	43	20	12
Dobra	32	41	14	14
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	37	43	12	17
- OPZZ	13	40	40	7
Nie należący do żadnych	24	41	20	11

Tabela 6

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do M. Rakowskiego			
	ocena działalności:			osobiste zaufanie
	pełna apro-bata	częściowa apro-bata	dezapro-bata	
<u>Wiek</u>				
Do 24	2	14	60	2
25-34	2	17	58	1
35-44	1	15	60	3
45-59	4	13	57	2
60 i więcej lat	3	14	51	1
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	2	14	58	2
Miasto	3	15	56	2
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	3	14	52	1
Zasadnicze zawodowe i niepełne				
średnie	2	15	62	2
Średnie	3	14	60	2
Wyższe	2	18	56	3
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	2	15	62	2
Technicy	2	27	52	3
Pracownicy umysłowi	4	17	57	4
Pracownicy handlu i usług	2	18	56	1
Robotnicy wykwalifikowani	2	15	61	1
Robotnicy niewykwalifikowani	1	16	52	1
Rolnicy	1	12	62	1
Prywatna inicjatywa	5	13	62	3
Emeryci i renciści	4	14	47	1
Uczniowie i studenci	3	11	63	2
Niepracujący zawodowo	2	12	52	1
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	2	13	54	2
Przeciętna	3	16	57	2
Dobra	3	13	63	2
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	1	12	71	1
- OPZZ	4	19	55	4
Nie należący do żadnych	3	15	54	1

Tabela 7

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do A.Miodowicza			osobiste zaufanie
	ocena działalności:			
	pełna aprobata	częściowa aprobata	dezaprobatą	
<u>Wiek</u>				
Do 24	2	26	45	1
25-34	2	29	44	2
35-44	3	24	47	1
45-59	5	28	39	3
60 i więcej lat	6	26	33	2
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	3	25	37	2
Miasto	4	28	44	2
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	4	26	35	2
Zasadnicze zawodowe i niepełne średnie	3	29	45	2
Średnie	4	27	48	1
Wyższe	2	24	47	1
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>				
Inteligencja	2	25	48	2
Technicy	3	38	40	3
Pracownicy umysłowi	4	24	53	1
Pracownicy handlu i usług	4	26	46	3
Robotnicy wykwalifikowani	3	30	48	1
Robotnicy niewykwalifikowani	1	30	35	4
Rolnicy	4	23	34	1
Prywatna inicjatywa	3	23	54	0
Emeryci i renciści	6	27	33	1
Uczniowie i studenci	3	23	47	0
Niepracujący zawodowo	2	26	32	3
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	3	26	37	2
Przeciętna	4	29	43	2
Dobra	3	23	49	1
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
- "Solidarności"	1	23	62	1
- OPZZ	9	47	28	7
Nie należący do żadnych	4	26	38	1